

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΚΕΦ.1.[16] οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὀρμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγούς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσεῖλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.

[17] Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλησποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις. ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι: [18] ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν.

Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὔσαν Ἀθηναίων: καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν πεζῆ. ἡγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος.

[19] προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὔσαν πλουσίαν καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη: τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος.

[20] οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας πλέοντες ὠρμίσαντο τῆς Χερρονήσου ἐν Ἐλαιούντι ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιούμενοις αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμψακον, καὶ εὐθύς ἀνήχθησαν εἰς Σηστόν. [21] ἐκεῖθεν δ' εὐθύς

Οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντας ὀρμητήριο τὴ Σάμο λεηλατούσαν τὴ χώρα του βασιλιά και ἐπέλεαν ἐναντίον τῆς Χίου και τῆς Εφέσου και προετοιμάζονταν για ναυμαχία· και ἐξέλεξαν ως στρατηγούς ἐπίσης, ἐκτός ἀπό αὐτοῦ που υπήρχαν, τὸ Μένανδρο, τὸν Τυδέα και τὸν Κηφισόδοτο.

Ὁ Λύσανδρος ἀπέπλευσε ἀπό τὴ Ρόδο, παραπλέοντας τὰ παράλια τῆς Ἰωνίας, για τὸν Ἑλλησποντο με σκοπό να ἐμποδίσει τὸν ἀπόπλου τῶν ἀθηναϊκῶν πλοίων και να υποτάξει τὶς πόλεις που εἶχαν ἀποστατήσει ἀπό αὐτοῦ (=Λακ.). Συγχρόνως και οἱ Ἀθηναῖοι βγήκαν ἀπό τὸ λιμάνι τῆς Χίου στὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα· γιατί τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας ἦταν ἐχθρικά σ' αὐτούς.

Ὁ Λύσανδρος ἐπλεε παραλιακά ἀπό τὴν Ἀβυδο για τὴ Λάμψακο, που ἦταν σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων· οἱ κάτοικοι τῆς Ἀβύδου και οἱ λοιποὶ σύμμαχοι (τῶν Λακ.) ἐφτασαν πεζοπορώντας· και ἀρχηγός αὐτῶν ἦταν ὁ Θώραξ ὁ Λακεδαιμόνιος.

Και ἀφού ἐκάναν ἐπίθεση στὴν πόλη, τὴν κυρίεψαν με ἐφοδο και τὴ λεηλάτησαν οἱ στρατιῶτες, καθὼς ἦταν πλούσια και γεμάτη κρασί, σιτάρι και ἄλλα ἐφόδια· ὅλους ὅμως τοὺς πολίτες ὁ Λύσανδρος τοὺς ἀφήσε ἐλεύθερους.

Οἱ Ἀθηναῖοι πλέοντας ἀπό κοντὰ ἀγκυροβόλησαν στὸν Ἐλαιούντα τῆς Χερσονήσου με ἑκατόν ὀγδόντα πλοία. Ἐνὼ λοιπόν γευματίζαν ἐκεῖ, ἐμάθαν τὰ νέα για τὴ Λάμψακο και ἀμέσως ἀνοιχτήκαν για τὴ Σηστό·

ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμοὺς ἀντίον τῆς Λαμψάκου· διεΐχε δ' ὁ Ἑλλήσποντος ταύτη σταδίους ὡς πεντεκαίδεκα. ἐνταῦθα δὴ ἐδειπνοποιοῦντο.

[22] Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους εἰσβαίνειν, πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς ναυμαχίαν καὶ τὰ παραβλήματα παραβάλλων, προεῖπεν ὡς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως μηδὲ ἀνάξοιτο.

[23] οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ ὡς εἰς ναυμαχίαν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀντανήγαγε Λύσανδρος, καὶ τῆς ἡμέρας ὄψε ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς.

[24] Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἔπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὴν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅ τι ποιοῦσιν ἀποπλεῖν καὶ αὐτῷ ἐξαγγεῖλαι. καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν πρὶν αὐταὶ ἦκον. ταῦτα δ' ἐποίει τέτταρας ἡμέρας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανήγοντο.

[25] Ἀλκιβιάδης δὲ κατιδὼν ἐκ τῶν τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐν αἰγιαλῷ ὀρμοῦντας καὶ πρὸς οὐδεμιᾶ πόλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλει ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὀρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσαι εἰς Σηστὸν παρῆνει πρὸς τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν· [26] οὗ ὄντες ναυμαχήσετε, ἔφη, ὅταν βούλησθε.

ἀπὸ ἐκεῖ, ἀφού εφοδιάστηκαν με τρόφιμα, ἐπλευσαν ἀμέσως στους Αιγὸς ποταμούς, ἀπέναντι ἀπὸ τῆς Λάμψακο· στο μέρος αὐτό ο Ἑλλήσποντος ἔχει πλάτος περίπου δεκαπέντε στάδια. Κι ἐκεῖ ἐπαίρναν το δείπνο τους.

Ὁ Λύσανδρος τὴν ἐπόμενη νύχτα, ὅταν ξημέρωνε, ἔδωσε σήμα στα πληρώματα, ἀφού προγευματίσουν, νὰ ἐπιβιβαστοῦν στα πλοία· καὶ ἀφού ἔκανε ὅλες τις προετοιμασίες σαν γιὰ ναυμαχία καὶ ἐνῶ τοποθετοῦσε στα πλάγια τῶν πλοίων παραπετάσματα, προειδοποίησε νὰ μὴν ἀπομακρυνθεῖ κανένας ἀπὸ τὴν παράταξη μήτε νὰ ἀνοιχτεῖ στο πέλαγος.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἀμέσως με τὴν ἀνατολή τοῦ ἡλίου παρατάχτηκαν κατὰ μέτωπο μπροστά στο λιμάνι γιὰ ναυμαχία. Ἐπειδὴ ὅμως ο Λύσανδρος δὲν ἐβγάλε τα πλοία τοῦ γιὰ νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσει – ἦταν ἀλλωστε ἀργά – γύρισαν πάλι στους Αιγὸς ποταμούς.

Τότε ο Λύσανδρος διέταξε τα πιο γρήγορα πλοία τοῦ νὰ (παρ)ακολουθοῦν τοὺς Ἀθηναίους καὶ, ἀφού παρατηρήσουν τι κάνουν ὅταν ἀποβιβαστοῦν στὴν ξηρά, νὰ ἀποπλεύσουν καὶ νὰ τοῦ το ἀνακοινώσουν. (Στο μεταξύ) δὲν ἀποβίβασε ἀπὸ τα πλοία τοὺς στρατιῶτες τοῦ, παρά μόνο ἀφού ἐπέστρεψαν τα ταχύπλοα. Τὴν τακτικὴ αὐτὴ τὴν ἀκολουθοῦσε γιὰ τέσσερις μέρες, ἐνῶ οἱ Ἀθηναῖοι (στο διάστημα αὐτό) ἐβγαίναν στὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα γιὰ νὰ τὸν ἀντιμετωπίσουν.

Ὁ Ἀλκιβιάδης, ὅταν παρατήρησε ἀπὸ ψηλά ἀπὸ τα τεῖχη τοῦ πύργου τοῦ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν ἀγκυροβολήσει σε ἀνοιχτὴ/ἀμμώδη παραλία καὶ μακριά ἀπὸ κάθε πόλη καὶ ὅτι ἀναζητοῦσαν τα εφόδια ἀπὸ τὴ Σηστό, που ἀπεῖχε ἀπὸ τα πλοία δεκαπέντε στάδια, ἐνῶ (ὅτι) οἱ ἐχθροὶ (ναυλοχοῦσαν) σε λιμάνι καὶ εἶχαν τα πάντα κοντά σε πόλη, τοὺς εἶπε ὅτι δὲν εἶχαν ἀράξει σε καλὸ μέρος καὶ τοὺς συμβούλευσε νὰ μετακινηθοῦν στὴ

οἱ δὲ στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν: αὐτοὶ γὰρ νῦν στρατηγεῖν, οὐκ ἐκείνον. [27] καὶ ὁ μὲν ὤχετο.

Λύσανδρος δ', ἐπεὶ ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις, εἶπε τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένοις, ἐπὰν κατίδωσιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας καὶ ἐσκεδασμένους κατὰ τὴν Χερρόνησον, ὅπερ ἐποίουν πολὺ μᾶλλον καθ' ἐκάστην ἡμέραν, τά τε σιτία πόρρωθεν ὠνούμενοι καὶ καταφρονούντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανήγεν, ἀποπλέοντας τοῦμπαλιν παρ' αὐτὸν ἄραι ἀσπίδα κατὰ μέσον τὸν πλοῦν. οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν ὡς ἐκέλευσε.

[28] Λύσανδρος δ' εὐθύς ἐσήμηνε τὴν ταχίστην πλεῖν: συμπαρήει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων. Κόνων δὲ ἰδὼν τὸν ἐπίπλου, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος. διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί: ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἑπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν ἀθρόαι καὶ ἡ Πάραλος, τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῆ γῆ. τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῆ γῆ συνέλεξεν: οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς τὰ τειχύδρια.

[29] Κόνων δὲ ταῖς ἐννέα ναυσὶ φεύγων, ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα τὴν Λαμψάκου ἄκραν ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ

Σηστό, ἀλλάζοντας ἀγκυροβόλι, κοντὰ σε λιμάνι καὶ στὴν πόλη. «ἐκεῖ ἀν εἴστε, μπορεῖτε νὰ ναυμαχήσετε – εἶπε – ὅταν το θελήσετε».

Οἱ στρατηγοὶ ὅμως – ἰδίως ὁ Τυδέας καὶ ὁ Μένανδρος – τὸν πρόσταξαν νὰ φύγει· γιὰτί (τοῦ εἶπαν) ὅτι τῶρα οἱ ἴδιοι ἦταν στρατηγοὶ καὶ ὄχι ἐκεῖνος. Ἔτσι ὁ Ἀλκιβιάδης σηκώθηκε κι ἐφυγε.

Ὁ Λύσανδρος τὴν πέμπτη ἡμέρα, ἀφότου οἱ Ἀθηναῖοι ἐπλεαν ἐναντίον του, διέταξε αὐτοὺς ποῦ κατασκόπευαν τοὺς Ἀθηναίους κατὰ διαταγὴ του, ὅταν δουν αὐτοὺς νὰ ἔχουν ἀποβιβαστεῖ καὶ νὰ εἶναι διασκορπισμένοι στὴ χερσόνησο (πράγμα ἀκριβῶς ποῦ οἱ Ἀθηναῖοι συνήθιζαν νὰ κάνουν κάθε μέρα ὄλο καὶ περισσότερο, γιὰτί καὶ τὰ τρόφιμα τὰ ἀγόραζαν ἀπὸ μακριὰ καὶ περιφρονούσαν φυσικά τὸ Λύσανδρο, διότι δὲν ἐβγαίνει ἀπὸ τὸ λιμάνι γιὰ νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσει), νὰ επιστρέψουν με τὰ πλοῖα πίσω σ' αὐτόν καὶ νὰ υψώσουν μιὰ ἀσπίδα στὸ μέσο τῆς διαδρομῆς. Κι αὐτοὶ ἐξετέλεσαν αὐτὰ, ὅπως τοὺς πρόσταξε.

Τότε ὁ Λύσανδρος ἔδωσε ἀμέσως σῆμα νὰ ξεκινήσει ὁ στόλος ὀλοταχῶς· συμπορευόταν καὶ ὁ Θώραξ με τὸ πεζικό του. Ὁ Κόνων, μόλις εἶδε τὴν ἐπιθετικὴ κίνηση τῶν ἐχθρῶν, ἔδωσε σῆμα (στους στρατιῶτες) νὰ τρέξουν ἀμέσως στα πλοῖα. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἄνθρωποι εἶχαν διασκορπιστεῖ, ἄλλα πλοῖα βρέθηκαν με δύο μόνο σειρές κωπηλάτες, ἄλλα με μία καὶ ἄλλα τελείως ἀδεια· μόνο τὸ πλοῖο τοῦ Κόνωνα καὶ ἄλλα ἑπτὰ, ποῦ βρέθηκαν ἐπανδρωμένα κοντὰ του, ὅλα μαζί βγήκαν στ' ἀνοιχτά, μαζί καὶ ἡ Πάραλος, ἐνῶ ὅλα τὰ ἄλλα ὁ Λύσανδρος τὰ κατέλαβε στὴν ἀκτὴ. Ἐπίσης, στὴν ἀκτὴ ἀιχμαλώτισε τοὺς περισσότερους ἀντρες· μερικοὶ ὅμως πρόλαβαν καὶ κατέφυγαν στα μικρὰ ὀχυρά (τῆς Σηστό).

Ὁ Κόνων, ἐνῶ ἐφευγε με τὰ ἐννιά πλοῖα του, ὅταν κατάλαβε ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν καταστραφεῖ, ἀφοῦ προσορμίστηκε στὴν Ἀβαρνίδα, τὸ ἀκρωτήρι τῆς

μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἰστία, καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτῶ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον, ἡ δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα.

[30] Λύσανδρος δὲ τὰς τε ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τᾶλλα πάντα εἰς Λάμψακον ἀπήγαγεν, ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν ἄλλους τε καὶ Φιλοκλέα καὶ Ἀδεΐμαντον. ἧ δ' ἡμέρα ταῦτα κατειργάσατο, ἔπεμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον ληστήν εἰς Λακεδαίμονα ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα, ὃς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλε.

[31] μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρος ἀθροίσας τοὺς συμμάχους ἐκέλευσε βουλευέσθαι περὶ τῶν αἰχμαλώτων. ἐνταῦθα δὴ κατηγορίαι ἐγίνοντο πολλαὶ τῶν Ἀθηναίων, ἃ τε ἤδη παρενομήκεσαν καὶ ἃ ἐψηφισμένοι ἦσαν ποιεῖν, εἰ κρατήσειαν τῇ ναυμαχίᾳ, τὴν δεξιὰν χεῖρα ἀποκόπτειν τῶν ζωγρηθέντων πάντων, καὶ ὅτι λαβόντες δύο τριήρεις, Κορινθίαν καὶ Ἄνδριαν, τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πάντα κατακρημνίσαιαν: Φιλοκλής δ' ἦν στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ὃς τούτους διέφθειρεν.

[32] ἐλέγετο δὲ καὶ ἄλλα πολλά, καὶ ἔδοξεν ἀποκτεῖναι τῶν αἰχμαλώτων ὅσοι ἦσαν Ἀθηναῖοι πλὴν Ἀδεϊμάντου, ὅτι μόνος ἐπελάβετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ περὶ τῆς ἀποτομῆς τῶν χειρῶν ψηφίσματος: ἠτιάθη μέντοι ὑπό τινων προδοῦναι τὰς ναῦς. Λύσανδρος δὲ Φιλοκλέα πρῶτον ἐρωτήσας, ὃς τοὺς Ἄνδρίους καὶ Κορινθίους κατεκρημνισε, τί εἶη ἄξιος παθεῖν ἀρξάμενος εἰς Ἑλληνας παρανομεῖν, ἀπέσφαξεν.

Λαμψάκου, πήρε ἀπὸ ἐκεῖ τα μεγάλα πανιά των πλοίων του Λύσανδρου· και ο ἴδιος με τα οχτώ πλοία ἐπλευσε για τον Ευαγόρα της Κύπρου, ενώ η Πάραλος προς την Αθήνα για να αναγγεῖλει τα γεγονότα.

Ο Λύσανδρος μετέφερε στη Λάμψακο και τα πλοία και τους αιχμαλώτους και κάθε είδους λάφυρα και συνέλαβε μερικούς στρατηγούς και ανάμεσά τους το Φιλοκλή και τον Αδεΐμαντο. Την ίδια ημέρα μάλιστα που κατόρθωσε αυτά ἔστειλε στη Σπάρτη το Θεόπομπο, το Μιλήσιο πειρατή, για να αναγγεῖλει τα γεγονότα, ο οποίος ἔφτασε ἐκεῖ μετὰ ἀπὸ τρεῖς μέρες και τα ανακοίνωσε.

Ὑστερα ο Λύσανδρος, ἀφού συγκέντρωσε τους συμμάχους, τους εἶπε να ανταλλάξουν ἀπόψεις και να αποφασίσουν για τους αιχμαλώτους. Τότε, λοιπόν, διατυπώνονταν πολλές κατηγορίες για τους Αθηναίους, ποια δηλ. εγκλήματα πολέμου ἤδη εἶχαν διαπράξει και τι εἶχαν αποφασίσει να κάνουν, αν νικήσουν στη ναυμαχία, να ἀποκόψουν δηλαδή το δεξί χέρι ὅλων ὅσοι θα πιάνονταν ζωντανοί, και ὅτι, ὅταν ἐπίασαν/κυρίεψαν δύο τριήρεις, τη μια ἀπὸ την Κόρινθο και την ἄλλη ἀπὸ την Ἄνδρο, ὅλους τους ἄνδρες ἀπ' αὐτές τους πέταξαν στη θάλασσα. Ο Φιλοκλής ἦταν ο στρατηγὸς των Αθηναίων που τους ἐξόντωσε.

Διατυπώνονταν και ἄλλες πολλές κατηγορίες και φάνηκε καλὸ να σκοτώσουν ὅσους αιχμαλώτους ἦταν Αθηναῖοι, ἐκτός ἀπὸ τον Αδεΐμαντο, γιατί μόνο αὐτὸς στην ἐκκλησία του δήμου ἦταν ἀντίθετος στην ἀπόφαση για την ἀποκοπή των χειρῶν· κατηγορήθηκε ὁμως ἀπὸ μερικούς ὅτι πρόδωσε το στόλο. Ο Λύσανδρος, ἀφού ρώτησε πρῶτα το Φιλοκλή, που ἐρίξε στη θάλασσα τους Ἀνδρίους και τους Κορινθίους, ποια τιμωρία του ἀξίζε να υποστεί, ἐπειδὴ πρῶτος ἀρχισε να παραβαίνει τους νόμους κατὰ των Ελλήνων, τον

ΚΕΦ. 2 [1] ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες. οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι.

[2] Λύσανδρος δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινα που ἄλλον ἴδοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὐ, εἰδὼς ὅτι ὄσω ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θᾶττον τῶν ἐπιτηδεῶν ἔνδειαν ἔσσεσθαι. καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνας Σθενέλαον ἄρμωσθῆν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

[3] ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἡ συμφορὰ, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῶ ἑτέρῳ παραγγέλλων: ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοὺς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ Ἰστιαίας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων.

[4] τῇ δ' ὕστεραία ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχωῶσαι πλὴν ἐνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τᾶλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. καὶ οὗτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

[16] τοιούτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι

ἔσφαξε.

Αφού ο Λύσανδρος ρύθμισε την κατάσταση στη Λάμψακο, ἐπλευσε ἐναντίον του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας. Οι κάτοικοι (αυτῶν των πόλεων) τον δέχτηκαν, αφού ἄφησαν να φύγουν με ἐπίσημη συμφωνία οι φρουροί των Αθηναίων· αυτοί, πάλι, που παρέδωσαν με προδοσία στον Αλκιβιάδη το Βυζάντιο, τότε κατέφυγαν πρώτα στον Πόντο, ὕστερα στην Αθήνα και ἐγέναν Αθηναῖοι πολίτες.

Ο Λύσανδρος και τους φρουρούς των Αθηναίων και οποιονδήποτε ἄλλον Αθηναῖο ἐβλεπε κάπου, τους ἔστειλε στην Αθήνα δίνοντας ἀσφάλεια σ' αὐτούς που μόνο για ἐκεῖ ἐπλεαν και ὄχι για ἄλλο μέρος, γιατί γνώριζε ὅτι, ὅσο περισσότεροι θα συγκεντρωθοῦν στην πόλη της Αθήνας και στον Πειραιᾶ, (τόσο) γρηγορότερα θα προκύψει ἔλλειψη των εφοδίων. Και αφού ἄφησε ως ἀρμωστή στο Βυζάντιο και στην Καλχηδόνα το Σθενέλαο το Λάκωνα, ο ἴδιος ἐπέστρεψε στη Λάμψακο και ἀρχισε να ἐπισκευάζει τα πλοῖα του.

Όταν η Πάραλος ἐφτασε νύχτα στην Αθήνα, διαδιδόταν η συμφορὰ, και ο θρήνος ἐφτανε ἀπὸ τον Πειραιᾶ μέσα ἀπὸ τα μακρὰ τείχη στην πόλη, καθώς ἀνήγγελλε (την εἰδηση) ο ἕνας στον ἄλλον· ἔτσι, ἐκείνη τη νύχτα κανένας δεν κοιμήθηκε, γιατί θρηνοῦσαν ὄχι μόνο ὅσους εἶχαν χαθεῖ, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο ἀκόμα οι ἴδιοι τους εαυτοὺς τους, γιατί νόμιζαν ὅτι θα πάθουν σαν κι αὐτὰ που ἔκαναν στους κατοίκους της Μήλου, που ἦταν ἀποικοὶ των Λακεδαιμονίων, αφού τους νίκησαν με πολιορκία, και στους κατοίκους της Ἰστιαίας και της Σκιώνης και της Τορώνης και της Αἰγίνας και σε πολλοὺς ἄλλους Ἑλληνας.

Την ἐπόμενη μέρα, ωστόσο, ἔκαναν συνέλευση του λαοῦ στην οποία ἀποφάσισαν να φράξουν με ἐπιχωμάτωση την εἴσοδο στα λιμάνια, ἐκτός ἀπὸ ἕνα, να ἐπισκευάσουν τα τείχη, να ἐγκαταστήσουν φρουρές και να ἐτοιμάσουν την πόλη τους για ὅλα τα ἄλλα σαν για πολιορκία.

Ἐνῶ ἔτσι εἶχαν τα πράγματα, ο Θηραμένης εἶπε

παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἤξει
Λακεδαιμονίους πότερον
ἔξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι
ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως
ἔνεκα. πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ
Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶν
ὅποτε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ
ἐπιλελοιπέναι τὸν σῆτον ἅπαντα ὃ τι τις
λέγοι ὁμολογήσειν.

[17] ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν
ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν
κατέχει, εἴτα κελεύει εἰς Λακεδαίμονα
ἰέναι: οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὧν ἐρωτᾷτο ὑπ'
αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. μετὰ ταῦτα
ἠρέθη πρεσβευτῆς εἰς Λακεδαίμονα
αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός.

[18] Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν
ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων
Ἀριστοτέλην, φυγάδα Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι
ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους
εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου.

[19] Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις
ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτῶμενοι δὲ ἐπὶ
τίνι λόγῳ ἤκοιεν εἶπον ὅτι αὐτοκράτορες
περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν
ἐκέλευον αὐτούς.

ἐπεὶ δ' ἦκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἧ
ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα,
πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ
σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐξαιρεῖν.

[20] Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν
Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν μέγα ἀγαθὸν
εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις
γενομένοις τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο

στην ἐκκλησία του δήμου ὅτι, ἀν θέλουν νὰ
στείλουν αὐτὸν τὸν ἴδιο στο Λύσανδρο, θὰ
επιστρέψει γνωρίζοντας ἀν οἱ Λακεδαιμόνιοι
ἐπιμένουν γιὰ τὴν κατεδάφιση τῶν τειχῶν, ἐπειδὴ
θέλουν νὰ υποδουλώσουν τὴν πόλη, ἢ γιὰ νὰ ἔχουν
εγγύηση. Ὅταν, λοιπὸν, τὸν ἔστειλαν, ἔμενε κοντὰ
στο Λύσανδρο τρεῖς μῆνες καὶ περισσότερο
καιροφυλαχτῶντας πότε οἱ Ἀθηναῖοι ἐπρόκειτο
ἐξαιτίας τῆς παντελοῦς ἔλλειψης τῶν τροφίμων νὰ
συμφωνήσουν σὲ ὅ,τι κάποιος θὰ τοὺς πρότεινε.

Ὅταν γύρισε τὸν τέταρτο μῆνα, ἀνακοίνωσε στὴν
ἐκκλησία τοῦ δήμου ὅτι τάχα ὁ Λύσανδρος τὸν
κρατοῦσε αἰχμάλωτο ἕως τότε καὶ ἐπειτα τὸν
διέταξε νὰ μεταβεῖ στὴ Σπάρτη· γιὰτί (τοῦ ἔλεγε)
ὅτι δὲν ἦταν ἀρμόδιος αὐτός γιὰ ὅσα τὸν ρωτοῦσε
ἀλλὰ οἱ ἔφοροι. Ὑστερα ἀπὸ αὐτὰ (ὁ Θηραμένης)
ἐκλέχτηκε, μαζί με ἄλλους ἐννιά, ὡς πρεσβευτῆς με
ἀπόλυτη ἐξουσιοδότηση γιὰ τὴ Σπάρτη.

(Στο μεταξὺ) ὁ Λύσανδρος ἔστειλε στους ἐφόρους
μαζί με ἄλλους Λακεδαιμόνιους τὸν Ἀριστοτέλη,
ποῦ ἦταν ἐξόριστος Ἀθηναῖος, γιὰ νὰ τοὺς
ἀναγγεῖλει ὅτι ἀποκρίθηκε στο Θηραμένη πῶς
ἐκεῖνοι ἦταν ἀρμόδιοι γιὰ εἰρήνη καὶ πόλεμο.

Ὁ Θηραμένης καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις, ὅταν
βρίσκονταν στὴ Σελλασία, καθὼς τοὺς ρωτοῦσαν
γιὰ ποῖο λόγο/με ποιες προτάσεις εἶχαν ἐρθεῖ,
ἀπάντησαν ὅτι (εἶχαν ἐρθεῖ) με ἀπόλυτη
ἐξουσιοδότηση γιὰ τὴν εἰρήνη· ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ οἱ
ἐφοροι πρόσταξαν νὰ τοὺς φωνάξουν.

Ὅταν (οἱ Ἀθηναῖοι πρέσβεις) ἔφτασαν (στὴ
Σπάρτη), (οἱ ἐφοροι) συγκάλεσαν συνέλευση (τῶν
συμμάχων τοὺς), στὴν ὁποία οἱ Κορίνθιοι καὶ
κυρίως οἱ Θηβαῖοι ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι Ἕλληνες
ἀντιπρότειναν νὰ μὴ συνθηκολογήσουν με τοὺς
Ἀθηναίους ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀφανίσουν.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὁμῶς εἶπαν ὅτι δε θὰ
υποδουλώσουν μιὰ πόλη ἐλληνική ποῦ εἶχε
προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες στους πολὺ μεγάλους
κινδύνους ποῦ ἀπείλησαν τὴν Ἑλλάδα· γι' αὐτὸ
δέχτηκαν νὰ κάνουν εἰρήνη με τὸν ὄρο (οἱ
Ἀθηναῖοι), ἀφοῦ γκρεμίσουν τὰ μακρὰ τεῖχη καὶ τὰ

εἰρήνην ἐφ' ᾧ τὰ τε μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἂν ἡγῶνται.

[21] Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανάφερον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν: οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ.

[22] τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην: προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ὡς χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τεῖχη περιαιρεῖν. ἀντειπόντων δὲ τινῶν αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην.

[23] μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατῆσαν καὶ τὰ τεῖχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.

ΚΕΦ.3. [52] ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν καὶ εἶπεν: Ἐγὼ δ', ἔφη, ὧ ἄνδρες, ἰκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτία εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούληται, ἀλλ' ὄνπερ νόμον οὔτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι.

[53] καὶ τοῦτο μὲν, ἔφη, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι οὐδὲν μοι ἀρκέσει ὅδε ὁ βωμός,

τεῖχη του Πειραιᾶ, παραδώσουν τα πλοία τους εκτός από δώδεκα και επαναφέρουν τους εξόριστους, να ακολουθούν τους Λακεδαιμόνιους και στην ξηρά και στη θάλασσα, όπου τους οδηγούν αυτοί, έχοντας τον ίδιο (μ' αυτούς) εχθρό και φίλο.

Ο Θηραμένης και οι συμπρέσβεις του μετέφεραν αυτούς τους όρους στην Αθήνα. Όταν έμπαιναν στην πόλη, τους περικύκλωσε πολὺς λαός, γιατί δε φοβούνταν μήπως γύρισαν άπρακτοι· γιατί δε χωρούσε πια άλλη αναβολή, επειδή πολλοί πέθαιναν από την πείνα.

Την επόμενη μέρα οι πρέσβεις ανακοίνωσαν με ποιους όρους οι Λακεδαιμόνιοι δέχονταν να συνάψουν ειρήνη· ο Θηραμένης μιλώντας εξ ονόματος των πρέσβων έλεγε ότι πρέπει να υπακούσουν στους Λακεδαιμόνιους και να γκρεμίσουν τα τεῖχη. Επειδή λίγοι του έφεραν αντίρρηση, αλλά πολύ περισσότεροι συμφώνησαν μαζί του, αποφάσισαν να δεχτούν την ειρήνη.

Ύστερα από αυτά και ο Λύσανδρος κατέπλευσε στον Πειραιᾶ και οι εξόριστοι επέστρεφαν στην πατρίδα τους και άρχισαν να γκρεμίζουν τα τεῖχη πολύ πρόθυμα, ενώ οι αυλητρίδες έπαιζαν τον αυλό τους και τραγουδούσαν, επειδή νόμιζαν ότι εκείνη η μέρα ήταν για την Ελλάδα η αρχή της ελευθερίας.

Όταν άκουσε ο Θηραμένης αυτά, αναπήδησε στο βωμό (της βουλής) και είπε: «Εγώ, είπε, άντρες, σας υποβάλλω την πιο νόμιμη παράκληση απ' όλες, να μην έχει δηλ. ο Κριτίας το δικαίωμα να διαγράψει (από τον κατάλογο) μήτε εμένα μήτε όποιον από σας θέλει, αλλά σύμφωνα με το νόμο, τον οποίο ακριβώς αυτοί συνέταξαν γι' αυτούς που περιλαμβάνονται στον κατάλογο, σύμφωνα με αυτόν και εσεῖς και εγώ να δικαζόμαστε.

Και δεν αγνοῶ βέβαια αυτό, μα τους θεοὺς, είπε, ότι δηλ. καθόλου δε θα με βοηθήσει αυτός εδώ ο βωμός, αλλά θέλω να σας αποδείξω και το εξής, ότι δηλαδή αυτοί είναι όχι μόνο πολύ άδικοι απέναντι στους ανθρώπους, αλλά και πολύ ασεβείς

ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδειξαι, ὅτι οὗτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοῦς ἀσεβέστατοι. ὑμῶν μέντοι, ἔφη, ὧ ἄνδρες καλοὶ κάγαθοί, θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γινώσκοντες ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐεξαλειπτότερον ἢ τὸ ὑμῶν ἐκάστου.

[54] ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κῆρυξ τοὺς ἕνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην: ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου τοῦ θραυστάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας: Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον: [55] ὑμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οἱ ἕνδεκα οὐ δεῖ τὰ ἐκ τούτων πράττετε.

ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. ὁ δὲ Θηραμένης ὡσπερ εἰκὸς καὶ θεοῦς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γινόμενα. ἡ δὲ βουλὴ ἡσυχίαν εἶχεν, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρω καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρήσαν.

[56] οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῆ φωνῆ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε. λέγεται δ' ἕν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμώξοιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο: Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμώξομαι; καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν: Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ

ἀπέναντι στους θεοῦς. Απορώ όμως με σας, ἄντρες καλοὶ καὶ ἐντιμοί, εἶπε, που δε θα βοηθήσετε τον ἴδιο τον εαυτό σας, καὶ μάλιστα ἐνῶ γνωρίζετε ὅτι το δικό μου ὄνομα δε διαγράφεται καθόλου πιο εὐκόλα (ἀπὸ τον κατάλογο) ἀπ' ὅ,τι το ὄνομα του καθενός ἀπὸ σας».

Ἵστερα ἀπὸ αὐτό ο κῆρυκας των τριάκοντα κάλεσε τους ἕντεκα να συλλάβουν το Θηραμένη· κι ὅταν ἐκεῖνοι μπήκαν μέσα μαζί με τους υπηρέτες/βοηθούς τους, ἔχοντας επικεφαλῆς το Σάτυρο, το θρασύτατο καὶ ἀναιδέστατο, εἶπε ο Κριτίας: «Σας παραδίνουμε αὐτόν ἐδῶ το Θηραμένη που ἔχει καταδικαστεῖ σύμφωνα με το νόμο. Καὶ σεις οἱ ἕντεκα, ἀφού τον συλλάβετε καὶ τον οδηγήσετε ὅπου πρέπει, να ἐκτελέσετε τα περαιτέρω».

Μόλις εἶπε αὐτά (ο Κριτίας), ο Σάτυρος προσπαθούσε να ἀποσπάσει (το Θηραμένη) ἀπὸ το βωμό, το ἴδιο ἔκαναν καὶ οἱ βοηθοὶ του. Τότε ο Θηραμένης, ὅπως βέβαια ἦταν φυσικό, ἐπικαλοῦνταν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους να δουν καλὰ αὐτά που γίνονταν. Ἀλλὰ οἱ βουλευτὲς ἀδρανούσαν, γιατί ἐβλεπαν ὅτι καὶ αὐτοὶ που ἦταν κοντὰ στα κιγκλιδώματα (ἦταν) ὅμοιοι με το Σάτυρο καὶ ὅτι ο χώρος μπροστὰ στο βουλευτήριο (ἦταν) γεμάτος ἀπὸ τους φρουροὺς καὶ γιατί γνωρίζαν ὅτι αὐτοὶ παρευρίσκονταν οπλισμένοι με ἐγχειρίδια.

Καὶ αὐτοὶ (= οἱ ἕντεκα) ἔσυραν τον ἄντρα περνώντας (τον) μέσα ἀπὸ την ἀγορά, ἐνῶ αὐτός φώναζε με πολὺ μεγάλη φωνή τι πάθαινε. Λένε καὶ αὐτὴν τη φράση αὐτοῦ. Μόλις του εἶπε ο Σάτυρος ὅτι θα θρηνήσει, ἀν δε σιωπάσει, τον ρώτησε/του ἀπάντησε ρωτώντας· «Ἀν σιωπῶ, εἶπε, ἀραγε δε θα θρηνήσω;» Καὶ ὅταν ἔπιε το κώνειο, καθὼς ἀναγκαζόταν να πεθάνει (ἡ: πεθαίνοντας με το ζόρι), λένε ὅτι αὐτός, ἀφού ἐρίξε κάτω σταγόνα-σταγόνα ὅ,τι ἀπέμεινε στο ποτήρι, ὅπως στο παιχνίδι με τον «κότταβο», εἶπε: «αὐτό στην υγιεία του ὁμορφου Κριτία». Καὶ δεν ἀγνοῶ βέβαια αὐτό,

ἀξιόλογα, ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς
ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος
μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιώδες
ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.

ὅτι δηλαδή αὐτὰ δεν (εἶναι) ἀποφθέγματα
ἀξιόλογα, ὅμως κρίνω ἀξιοθαύμαστο αὐτὸ το
στοιχείο του ἀντρα, το ὅτι δηλαδή ἀκόμα και την
ώρα που πλησίαζε ο θάνατος δεν ἔλειψε ἀπὸ την
ψυχὴ του μήτε η αυτοκυριαρχία μήτε το χιούμορ
του.